

ADRIANA-FLORENTINA CĂLĂUZ¹, ROMÂNIA

Delia-Anamaria RĂCHIȘAN, Etnografie. Suport de curs, Cluj-Napoca, Editura Napoca Star, 2024.

Suportul de curs intitulat *Etnografie* vizează anumite zone etnografice aferente țării noastre, meșteșuguri străvechi uitate și reactualizate. Autoarea Delia-Anamaria Răchișan analizează arta prelucrării lemnului prin prisma meșteșugarilor maramureșeni talentați cărora le-a trecut pragul atelierelor. Aducându-le un pios omagiu, autoarea revitalizează meșteșuguri străvechi aferente prelucrării lemnului, prelucrării iascăi, realizării clopurilor etc. De exemplu, căucul este asociat cu diverse funcții și simboluri inedite. De asemenea, diferența dintre nodul dacic sacru și nodul Necuratului subliniază dexteritatea, creativitatea, talentul meșteșugarilor. Tradițiile pascale din zonele etnografice aferente județului Maramureș reamintesc de complexitatea praxisului ritualic întâlnit în diferite zone etnografice. Obiceiurile specifice pornirii plugului din diverse zone etnografice, Udătoriul din Șurdești – Zona Chioarului, reactualizează tradiții uitate.

Sesizăm perspectiva comparativ-analitică, perspectiva interdisciplinară, analiza sincronică și diacronică, îngemănarea părții teoretice cu cea aplicativă. Suportul de curs este captivant și datorită fotografiilor, documentarelor etnografice. Suportul de curs este prezentat pe înțelesul oricui, indiferent de etate. Temele aferente fiecărui curs sunt un prilej pentru studenți de a se autoevalua, în vederea căpătării încrederii în propriile păreri, idei. Suportul de curs, incluzând teme complexe și captivante, devine un prilej pentru a recunoaște obiecte inedite și pentru a prețui zone etnografice reprezentative: „Prin intermediul etnografiei se relevă unitatea în diversitate. Valorile culturale primite moștenire de la strămoși devin esențiale. Suportul de curs intitulat *Etnografie* se adresează studenților de la specializarea Etnologie (ETN 1), dar și persoanelor care prețuiesc valorile culturale, rădăcinile neamului românesc” (Răchișan 2024: 6).

Județul Maramureș este un loc de popas pentru turiștii pasionați de arta prelucrării lemnului: „Meșterii contemporani și anonimi în arta prelucrării lemnului au realizat opere de artă unele cu statut de capodopere. Uneori, comorile mici de artă (căuce, pecetare, fus cu zurgalăi, maiul, sărărițe etc.) nu sunt mai prejos decât operele mari, grandioase și somptuoase (cruci de lemn, lăzi de zestre, porți tradiționale, troițe etc.)” (Răchișan 2024: 13). Meșterii populari contemporani și anonimi, preocupați de arta prelucrării lemnului, devin un garant al autenticității. Autoarea le aduce un omagiu mai multor autori dintre care reamintim câțiva: „meșterul popular și constructorul de biserici, restauratorul de monumente din lemn, cu nume omonim, Găvrilă Hotico-Herenta, Ieud – Țara Maramureșului; creatorii

¹ Conf. Univ. Dr. - Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Centrul Universitar Nord Baia Mare, România.

populari: Petru Codrea, Valea Stejarului – Maramureșul Voievodal, Petru Godja, apelat Moș Pupăză, Valea Stejarului – Țara Maramureșului; Ioan Stan-Pătraș, Săpânța – Maramureșul Voievodal; Alexandru Perța-Cuza, Târgu-Lăpuș – Țara Lăpușului; Petru Pop (Niță, tatăl); Gheorghe Pop (Niță, fiul); Petru Pop (Niță, nepotul), Breb – Țara Maramureșului; Nicu Pop, Plopiș – Țara Chioarului, Toader Bârsan, Bârsana – Țara Maramureșului; Șerban Nicolae, Rogoz – Țara Lăpușului; Man Niculae, Buda Cătălin, Buda Alexandru, Târgu-Lăpuș – Țara Lăpușului” (Răchișan 2024: 16-17).

Autoarea alocă o atenție aparte căucului, subliniind simboluri unice (avimorfe, dendromorfe, zoomorfe, ihtiomorfe) - creastă de cocoș, brad, colți de lup, copită de cal, pește etc.

Meșteșugul prelucrării iascăi din Corund – Harghita ne îndeamnă la introspecție: „Numărul mare de iască de pe un arbore atenționează culegătorul că și rănilor arborelui sunt multiple [...]. În momentul de față, recoltarea iascăi se realizează ca în vechime, apoi, grație dexterității meșteșugarilor, prind viață diverse obiecte. Acești meșteșugari consacrați și recunoscuți în Europa ar trebui ajutați și promovați pentru a nu se pierde meșteșugul prelucrării iascăi, un meșteșug migălos, unic în Europa” (Răchișan 2024: 54-55).

Clopurile meșteșugarului Vasile Borodi nu pot să fie confundate cu niciun alt clop: „Fiecare zonă etnografică este unică. Fiecare clop are un anumit status, fiecare clop transmite o poveste. Fiecare clop posedă o amprentă identitară” (Răchișan 2024: 74).

Totodată, așa cum s-a mai menționat, autoarea prezintă diferența dintre nodul dacic și nodul Necuratului. Nodul sacru este indispensabil artei tradiționale românești.

De asemenea, tradițiile pascale aferente unor zone etnografice specifice județului Maramureș – Zona Lăpușului, Zona Codrului, Țara Maramureșului, Zona Chioarului – sunt inedite. Autoarea reamintește de credințele, interdicțiile, predicțiile, aferente sărbătorii pascale, regăsite în diverse zone etnografice ale țării noastre.

Pornirea plugului trebuie asociată cu *nouă mărțișor*: „Nouă martie în toate zonele etnografice ale țării noastre reprezenta o zi complexă care insera o pleiadă de semnificații: pornirea plugului, moartea simbolică a Babei Dochia, nașterea zeiței Sânziana/Drăgaica, sărbătorirea Mucenicilor din Sevestia, prepararea copturilor tradiționale denumite măcinici, bradoși, sfințișori etc.” (Răchișan 2024: 105-106).

Udătoriul din Șurdești-Zona Chioarului, corelat cu Tânjaua din Hoteni- Maramureșul Voievodal, cu Căruțul din Cufoaia-Zona Lăpușului, subliniază sărbătorirea primului gospodar care a ieșit la arat.

Aceste exemple potentează complexitatea suportului de curs, un suport de curs captivant pe înțelesul tuturor celor care sunt pasionați de valorile culturale strămoșești.

Delia-Anamaria Răchișan

ETNOGRAFIE

Suport de curs

Suportul de curs intitulat Etnografie vizează familiarizarea cu diverse zone etnografice prin prisma neopașilor tradiționali, meșteșugurilor străvechi, tradițiilor etc. Suportul de curs își propune teme generoase și captivante analizate sincronie și diahronic, dar și din perspectivă interdisciplinară. Enumerăm câteva teme analizate: arta prelucrării lemnului centrată asupra unor meșteșugari autentici și talentați, obiecte și motive tradiționale din lemn, de exemplu, căucul corelat cu diverse funcții și simboluri captivante, meșteșugul prelucrării iascăi în Corund, realizarea clopurilor în Maramureșul Voievodal, diferența dintre Nodul dacic sacru și Nodul Necuratului, tradiții pascale din zonele etnografice aferente județului Maramureș, obiceiuri la pornirea plugului din diverse zone etnografice, Udatoriul din Șurdești – Zona Chioarului. Cursul este atractiv, temele, testele grilă vin în sprijinul studenților, conferindu-le posibilitatea de a se autoevalua. Suportul de curs este augmentat de fotografii reprezentative. Anumite teme sunt aprofundate prin intermediul unor documentare etnografice realizate de autor.

Conf. Univ. Dr. Delia-Anamaria Răchișan

ISBN 978-606-062-???

DELIA-ANAMARIA RĂCHIȘAN s-a licențiat în *Filologie* (Limba și Literatura Română-Etnologie) la Universitatea de Nord din Baia Mare și a urmat masteratul de *Etnologie și Folclor* la Universitatea din București (2003). Doctoratul este în *Filologie*, Universitatea din București (2009). În prezent este conf. univ. dr. la Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Centrul Universitar Nord din Baia Mare, *Facultatea de Litere*, Departamentul de Filologie și Studii Culturale. A publicat și editat în total 25 cărți la edituri din țară și din străinătate: cartea care are la bază teza de doctorat (1), monografii (5 monografii: 4 în limba română, 1 în limba engleză), volum de studii tematice (1), volum filologic (1), dicționare științifice (2), cărți traduse, în limbile engleză, franceză, spaniolă, după ce au fost publicate în țară în limba română (3), suporturi de curs/manuale universitare (9 materiale didactice dintre care un suport de curs în colaborare), volume editate (3 volume dintre care 2 volume ca editor unic și un volum editat în colaborare). Până în prezent a publicat peste 70 de articole. Începând cu anul 2011, în calitate de redactor-șef, se ocupă de revista „Nord Cultural”, care, în prezent, a ajuns la numărul 22.